

15.09.2020 | Музеј на современа уметност | 19:30

*предавање на Елизабета Шелева во разговор со Мања Величковска

Тропи на ранливоста (потеклото како долг или бегство од биографија)

Ковид денешницата ја размрда подзаборавената а длабока потреба (и потрага) на човекот за поинаква праведност и моралност (онаа, која не исцрпува во селфи-идеологијата како метафора, туку примарно постои преку заемноста, базичната грижа за Другиот и неговата добробит), етичноста - при тоа, не толку однадвор наметната како покорност (кон Бога), туку изнедрена однатре, како инхерентна потреба од „доброволна“, изворна заемност, но, и утопизам: непресушна верба во подоброто утре, или, во самиот концепт на иднината, различна од (тековната) апокалипса, деструкција или сеопшто обезвреднување.

Како што, сосема умесно, посочува Александар Генис, создавањето на анти-утопија и не претставува некаков подвиг, кога се има предвид темелниот аксиом, дека: „Самиот живот е антиутопија: почнува со љубов, завршува со смртта“ („Контакт“, Часови читања, Геопоетика, Београд, 2015: 17). Оттаде, а особено во актуелниот ковид контекст, се соголува и разоткрива и истрошеноста или недостатноста на цинизмот како (оперативна) алатка, но и како слоган на целата епоха.

Писмото и неподносливото (бегство од Биографија)

„Пишувам, затоа што едноставно нешто станало неподносливо. Без тоа, неподносливо, не би постоела ниту литературата“ - порачува Лиди Саверл (угледна шпанско - француска писателка и ценет психијатар). Според неа, вајарот Ѓакомети за нас останува препознатлив и вреден, токму поради неговиот акцент ставен врз ранливоста (неподносливото) - човекот, сведен на ранливоста, обликуван како фигура (тропа) на ранливото. Во оваа точка, време е да се спомене, дека една од важните форми на неподносливоста неретко се крие во самото потекло, исходувајќи при тоа во неодоливата потреба за "бегство од биографијата".

Книжевната и долгот

Инспирирани од занимливите антрополошки премиси на Давид Гребер околу антрополошката природа на долгот, книжевноста може да се толкува дури и низ „економска“ призма, имено, како форма на **симболичко раздолжување со минатото**, (независно од тоа, дали станува збор за личното /семејното /етно-националното). Оттаде, за книжевноста (како „модус“ на симболичка отплата на долгот кон претците и претходниците), отсекогаш бил и останал како суштински значаен, аксиомот на секогаш -

веќе зададеното потекло (што ние самите, се разбира, не го одбираме, ниту пак сме имале каков било удел во него, но, затоа, како наша целоживотна задача останува социјалниот налог истото оптимално да го „менаџираме“)!

И самиот лично подложен на незаобиколниот притисок на потеклото, Д. Гребер отворено признава, оти е горд на себе, што, до крајот, останал анти-ционист: „Една од работите, што ги сметам за најнавредливи е тоа, дека јас сум **себе-мрзечки Евреин**, доколку останам лојален на онаа традиција на јудаизмот, што ги создаде Спиноза, Исус, Маркс - сите тие еврејски еретици - а кои, на свој начин, се фрикови (чудаџи)“. Според Гребер, теолошката тријада на денешницата ја сочинуваат: светоста на долгот, работата, пазарот!

Според Гребер, неведените три, во основа, сосем профани категории, денес станаа сакрализирани, до степен на нивна ултимативна беспрашалност. Следствено, и современиот феномен на „**должничко ропство**“ е можно и легитимно да се проучува, не само низ призмата на вообичаените економски категории, ами и како психолошка категорија, односно, посебна форма (**модус**) на ранливоста.

Овде на дело ја гледаме **либидиналната економија на долгот**, зависна токму од соодносите на моќта, односно, нејзината "вродена" асиметрија!

Но, како што луцидно сведочи и Д. Гребер, одлагањето (простувањето) на долгот е прашање на политиката. Тоа значи, дека тука е делотворно вклучена самата **добра волја (либидиналната подготвеност) како оперативен агенс**.

Ние кон ова би додаде: простува оној што е во позиција (хиерархиски поставен), да прости! Да си ја дозволи таа привидна великодушност, откако еднаш веќе ја злоупотребил „жртвата“, за самиот да профитира (од сопствената улога) на хиерархиската скала!

Така, политиката вешто си манипулира со простувањето на долговите, за уште поголемо дисциплинирање, на задолжените (поединци и држави), магепсаниот круг, што, во иднина, води кон нивно дополнително и уште поголемо „заглавување“ во новопроизведените и, под туѓ налог, преземени долгови.

Елизабета Шелева

~~~~~

Елизабета Шелева, литературен критичар и теоретичар, е родена во Охрид, 1961 година, докторирала на Универзитетот „Св.Кирил и Методиј“ во Скопје каде што моментално е професор по Теорија и методологија на книжевност на катедрата за Општа и компаративна книжевност. Таа е актуелна претседателка на Независните писатели на Македонија како и уредник на списанието за книжевност „Наше писмо“. Шелева е претседателка на одборот на меѓународниот фестивал Струшки вечери на поезијата и уредник на регионалното списание за култура и книжевност „Сараевски тетратки“. Шелева има објавено повеќе од 230 статии и 10 книги. Во нејзините истражувања, помеѓу другото, таа се фокусира и на пост-колонијална критика (Балканска имагологија), родови прашања и современа македонска литература.

Мања Величковска дипломирала на катедрата за Општа и компаративна книжевност на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ при УКИМ во Скопје. Моментално е на магистерски студии на програмата Естетика на катедрата за Филозофија на истиот универзитет. За време на своите додипломски студии волонтира во издавачките куќи Готен и Темплум и е дел од тимот на студентската филолошка конференција „Како си ми?“. Учествовала на неколку интернационални симпозиуми и волонтирала и работела на домашни фестивали во областа на културата („Друга приказна“, „Стушки вечери на поезијата“, „Прво па женско“, „КРИК“ итн.). Сега работи како програмска асистентка во Коалиција МАРГИНИ, а членка е и на регионалната група на книжевни критичарки „Робунјене читателјке“ и на ЈАДРО – Асоцијација на независната културна сцена.

